

(סימן רע"א) בס"ד בני ברק יצ"ו.

הקדמה

הקונטרס הזה על שנים אוחזין בטלית וכו', מגמתו אינו להורות דין ראובן ושמעון האוחזין טלית, וכדומה, אלא מגמתו לבני הישיבות בני תורה העמלים בתורת שנים אוחזין וכו', לברר ולהבהיר יסודות ההלכה ע"פ התבוננות בבנין ההלכות על כל ענפיהם ופרטיהם. אליכם עמלי תורה, אפנה בדוגמה זו של קונטרסי, אנא בקרו נא והודיעוני (דרך מערכת אוצרות ירושלים) מה דעתכם ומה אפשר לשפר לתועלת הרבים. בקורת תהי' לפני המעשה של הוצאת הקונטרס כולו לאור עולם.

שנים אוחזין בטלית

ב"מ ב' א'; מתני' שנים אוחזין בטלית וכו' זה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע. כתב בשיטה מקובצת ח"ל: מהר"י כהן צדק פירש דמתני' בהאי בבא מיירי כגון דאותו שטוען כולה שלי ידו מגעת עד חצי הטלית דמאי דתפיס ידיה הוא ואידך חציה הוא דהוי בחזקת שניהם ולכך יכול להוציא מחבירו עוד רביע מאידך חציה ואין צורך לדחוק ולפרש כמו שפירשו בתוס' דלא השבינן כאילו כל אחד מוחזק חצי טלית וגם יתורץ בזה מה שמקשים בתוס' דאמאי לא מהימן במיגו דהא אי גמי הוי טעין על כולה לא היה נוטל חציה כדאמרינן לקמן שזה נוטל עד מקום שידו מגעת וכו' והא דמוקי לקמן מתני' בדתפסי בכרכשתא היינו רישא דקתני יתלוקו עכ"ל. ושמענו חידוש עצום דאין לנו כלל דין דזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי אלא דין האומר חציה שלי כדין האומר כולה שלי ליקח חצי הטלית שמוחזק בו ואע"ג שמודה לו על חצי הטלית הרי הוא גאמן במיגו ליטול כל טענתו, (ולשון כולה שלי וחציה שלי שבמשנה לאו דוקא, אלא דמסתמא אם הוא עדיף בהחזקת הטלית שידו מגעת בו עד חציה הוא גם עדיף בטענתו עד חציה והשני מודה לו שחצי שלו), אבל רש"י ושאר הראשונים פירשו כפשוטו דכולה מתני' מיירי בדתפסי בכרכשתא ויש דין דהאומר חציה שלי מתחלק לפי טענתו והאריכו הראשונים לבאר הטעם למה אינו גאמן במיגו, ומצאתי שמפורש כן בתוספתא (כאן): שנים אוחזין בטלית וכו' זה אומר כולה שלי וזה אומר שליש שלי האומר כולה שלי ישבע שאין לו בה פחות מה' חלקים והאומר שליש שלי ישבע שאין לו בה פחות משתות כללו של דבר אין גשבע אלא על חצי טוענו. בלבד, ע"כ, וכך הוא בירושלמי כאן (הלכה א') וכמו שביארו המפרשים עיי"ש היטב, והרי מפורש דכלל הוא שנוטל ונשבע חצי טוענו.

שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי ברי וזה אומר שמא כולה שלי, ברי ושמא ברי עדיף והטוען ברי נוטל כל הטלית, כך כתבו הר"י מיגאש בפירושו לבבא בתרא דף ל"ד ורמב"ן שם וריטב"א כאן בסוף סוגיין, והפני יהושע כאן נתכוון לדברי הראשונים ז"ל מסברא דנפשית, והובא להלכה בשער משפט לשו"ע חו"מ סי' קל"ח, ומה שמביא שם סמך להיפך מיירי בספיקות אחרים ולא בשנים אוחזין, ונראה דהתוס' ושאר ראשונים שכתבו דהטוען חציה שלי אינו גאמן במיגו משום דהוי מיגו להוציא אינם חולקים על זה, דהרי הרמב"ן והריטב"א הביאו ג"כ תירוצ זה דהוי מיגו להוציא ואפ"ה כתבו בברי ושמא דברי עדיף, ועל כרחך דשני גידונים גפרדים הם, דודאי כו"ע מודים שאין שנים אוחזין בכל אחד אוחז חצי טלית ונוטל מצד הדין הכללי דחזקה כל מח שתחת יד אדם חרי הוא שלו

שלו והמוציא מחבירו עליו הראיה, דאילו כן יש לנו לדון כדברי מהר"י כהן צדק דאינו תלוי בטענותיהם כלל וזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי כל אחד נוטל חצי טלית, אלא לדין דוקא אם נחתך הטלית וזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי לוקח הטוען חציה את החצי שהוא מוחזק בו אבל בשנים אותזין הכלל הוא דנוטל ונשבע חצי טוענו ומוציאין מהאומר חציה שלי עוד רבע ואע"ג שמוחזקין בטלית בשוה, אלא דשמענו בתוס' וראשונים דליטול בחלוקה דשנים אותזין יותר מחצי טענתו לא מועיל מיגו, אבל ברי ושמא מועיל, ואע"ג שהצד השוה שבמיגו וברי ושמא דמועילים להכריע הדין ואינם מועילים להוציא מהמוחזק, לגבי שנים אותזין הרי הם נחלקים שפיר, ובברי ושמא הדין חלוקה לפי הטענות דשנים אותזין הוא שהטוען ברי יהיה נוטל כל טענתו.

שנים אותזין בטלית זה אומר שמא כולה שלי וזה אומר שמא כולה שלי ושלישי שאינו אותזי הטלית כלל אומר ברי שלי, נראה פשוט דברי ושמא לאו ברי עדיף ושנים האותזין בו חולקים ביניהם, דלגבי השלישי שאינו אותזי נחשב שנים אותזין למוחזק גמור ואף שתפיסי בכרכשתא אין בזה הפסד דלגבי השלישי הוי השנים כשותפין וכאחד ואטו באחד המוחזק בטליתו יש איזה דינים לגבי צורת המוחזקות אם ידו מגעת בו או שאותו בקצהו בכרכשתא הרי כל מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו.

שנים אותזין בטלית זה ידו מגעת עד חצי הטלית וזה ידו מגעת עד חצי הטלית וזה אומר כולה שלי ברי וזה אומר שמא כולה שלי, נראה דברי ושמא לאו ברי עדיף, דמה שידו מגעת בו כמאן דפסיק דמי (וכלשון הגמ' בדף ז' ע"א), והחלק הזה שידו מגעת בו גידון כטלית נפרד שמוחזק בו, ואם זה ידו מגעת עד חצי הטלית וזה אותזי בכרכשתא זה נוטל ג' רבעים וזה נוטל רבע אין זה דין של חלוקה דמתחלקים בכל הטלית לפי אופן החזקתם בטלית, דאילו כן היה הדין דאינו מקבל אלא ג' רבעים משויי כל הטלית ואפילו אם בחלק שידו מגעת בו הטלית מוזהבת, ובאמת הדין דאם בחלק שידו מגעת בו הטלית מוזהבת הרי הוא נוטל חלק הזהב לעצמו, ולפעמים זה ידו מגעת רק עד חצי הטלית ונוטל תשע מאות תשעים ותשע חלקי אלף של הטלית, וכמו שמתפרש לשון הטוש"ע חו"מ סי' קל"ח סעי' ג' דדוקא בכה"ג דשניהם תפיסי בכרכשתא אין נפק"מ באיזה צד הטלית מוזהבת והוא ע"פ הגמ' בדף ז' ע"א עיי"ש היטב, ולא עוד אלא דעת כמה פוסקים שהחלק שידו מגעת בו הוא נוטל בלא שבועה בנקיטת חפץ דשנים אותזין שאין זה כחלוקה לפי הטענות אלא הרי זה גידון כמוחזק בטלית והשני טוען עליו דאין מקום אלא לשבועת היסת לפעמים, ועיין בביאור הגר"א לשו"ע חו"מ שם ס"ק י"ב שהוכיח מהגמ' דמאי דתפיס כאילו אותזי לבד ואין בזה שבועה דשנים אותזין אלא יכול להשביעו בנקיטת חפץ על זה בגלגול שבועה, ועיין בש"ך ובשאר אחרונים שם, וכיון דהוי במה שידו מגעת בו כמוחזק גמור ודאי ברי ושמא לאו ברי עדיף, ואפילו אם נאמר דצריך לישבע גם על מה שידו מגעת בו השבועה דשנים אותזין ואם אינו רוצה לישבע מפסידו יש לומר דאם טוען שמא שאינו יכול לישבע בברי אינו מפסיד דאפילו אם יש בזה השבועה דשנים אותזין הרי בחלק הזה שידו מגעת בו עכ"פ אינו נקרא גשבע ונוטל אלא נשבע ונפטר (ראכ"מ להאריך בדיני שבועה דעלמא ודשנים אותזין), ועכ"פ אפילו אם היה בזה ספיקא דדינא מהני ליה ידו מגעת בו לטענת קים לי ואין לנו כח להוציאו מידו.

שנים

שנים אוחזין בטלית זה ידו מגעת עד חצי הטלית וזה ידו מגעת עד חצי הטלית
 וזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, הרי זה נוטל חצי
 הטלית וזה נוטל חצי הטלית ואין טענתו חציה שלי מפסידתו כלום דכיון שהוא
 מוחזק גמור בחצי הטלית אין הודאתו מפסידתו ועכ"פ גאמן במיגו ואין זה מיגו
 להוציא אלא להחזיק במה שידו מגעת בו דאילו היה טוען כולה שלי היה נוטל מה
 שמחזיק בידו ולא חלוקה בטלית כפי החזקתו אלא אפילו כמעט כל הטלית אם
 הוזהב היה בידו וגם עתה נוטל מה שבידו ולא שייך בכה"ג סברת הרמב"ן דלא
 מהני ליה מיגו שיהיה נוטל יותר מחצי טענתו שהיה נוטל אם היה אומר כולה
 שלי דכאן אינו נוטל לפי טענתו אלא נוטל מה שבידו.

שנים אוחזין בטלית זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי והאומר חציה שלי
 ידו מגעת עד חצי הטלית, פשיטא דג"כ נוטל האומר חציה
 שלי את כל החציה שידו מגעת בו, וק"ו מהגידון דלעיל שגם האומר כולה שלי
 ידו מגעת בו עד חצי טלית שנתבאר דהאומר חציה שלי נוטל חצי הטלית, דאטו
 משום שהחצי השני אין יד האומר כולה שלי מגעת בו יפסיד בזה האומר חציה
 שלי, וזה ודאי אין לו מקום כלל. ואמנם לכאורה יש מקום לומר דלא מהני ליה
 לאומר חציה שלי מה שידו מגעת בו אלא לחצי מהחצי דהרי הוא מודה שאין כל
 החלק שידו מגעת בו שלו ולוקח רבע מדין ידו מגעת בו ובשאר הטלית נוטל חצי
 טענתו, ואם נאמר כן הרי ק"ו בגידון דלעיל שהאומר כולה שלי ג"כ ידו מגעת
 עד חצי הטלית ובכה"ג לא יטול הטוען חציה שלי בחלק הזה כלל ולא יטול
 בטלית אלא רבע וכדין שניהם תפיסי בכרכשתא וזה אומר כולה שלי וזה אומר
 חציה שלי, ובגידון דידן יטול האומר חציה שלי בשאר הטלית חצי טענתו הנשאר
 והיינו עוד רבע מחצי ויחד יטול האומר חציה שלי ג' שמיניות והאומר כולה שלי
 יטול ה' שמיניות, והיה לכאורה מקום לעוד חשבונות רבים לסידור החלוקה מצד
 הטענה ומצד החזקתם בטלית, ויסוד החשבונות הללו שהאומר חציה שלי צריך
 להפסיד גם במה שידו מגעת בו לפי החשבון, ואילו אין ידו מגעת בו מפסיד החצי
 ונוטל חצי טענתו ואם ידו מגעת בו עד חצי הטלית שזכותו ליקח מצד החזקתו
 בטלית ג' רבעים הרי על ידי שמודה בחצי בכלל הודאתו גם בחלק שידו מגעת
 בו, ואנו מחשבים שאילו לא הודה היה לוקח בחצי שידו מגעת בו את כולה
 ובחצי שאין ידו מגעת בו את חציה, וכאשר הוא מודה בחצי הרי זה מתחלק
 שתובע במה שידו מגעת בו חלק יותר ממה שתובע בחצי השני, לפי ערך כחו בזה
 לולי הודאתו, ואם יתחלק לפי יחס ב' לא' כפי יחס זכות כולה לעומת זכות חציה
 הרי הוא תובע בחצי שידו מגעת בו ב' חלקים מטענת חציה ובשאר הטלית הוא
 לוקח חצי משארית טענתו ויחד הוא יטול ה' חלקי י"ב והאומר כולה שלי יטול
 ז' חלקי י"ב, ויש מקום לעוד חלוקות לפי יחס חשבונות אחרים, הצד השווה
 שבכל החשבונות הללו הוא על צד דלא מהני ליה לאומר חציה שלי מה שידו
 מגעת בו לכל טענתו, אבל באמת מסתבר דמהני ליה, והן אם האומר כולה שלי
 ג"כ ידו מגעת בו עד חצי הטלית והן אם לאו, לעולם האומר חציה שלי נוטל
 החצי שידו מגעת בו.

זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי והאומר כולה שלי לחוד ידו מגעת עד
 חצי הטלית, שמענו במהר"י כהן צדק הנ"ל דהאומר כולה שלי אינו
 נוטל יותר מג' רבעים של הטלית, אמנם זה לשיטתו המחודשת דבדחפסי בכרכשתא
 נוטל

נוטל כל אחד חצי טלית ואע"ג שמודה לו על חצי הטלית נוטל האומר חציה שלי כל טענתו, שלמי זה אינו תלוי בטענה כלל אלא לעולם כל אחד נוטל חצי טליתו ואין נפק"מ כלל בין שניהם אומרים כולה שלי לזה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי, וממילא פשיטא דהאומר כולה שלי וידו מגעת עד חצי הטלית אינו נוטל יותר מג' רבעים וכדין שניהם אומרים כולה שלי שלעולם מתחלקים בחצי הטלית שאינו ביד אחד מהם, אבל לדידן דהאומר חציה שלי נוטל ונשבע חצי טענתו בלחוד, ואילו היו שניהם תפיסי בכרכשתא היה נוטל רבע והאומר כולה שלי נוטל ג' רבעים, יש לכאורה מקום לומר דבכה"ג שהאומר כולה שלי ידו מגעת עד חצי הטלית הרי זה נוטל ז' שמיניות מהטלית, דעל החצי שידו מגעת בו אין השני האומר חציה שלי נאמן כלל ועל החצי השני הרי האומר חציה שלי מודה לו בחצי מהחצי וממילא נוטל ג' רבעים ומתחלק עמו על הרבע הנוסף ונוטל בו שמינית, אך נראה שאין הדין גותן כן, דאף אם החלק שידו מגעת בו נחשב כחתוך וכטלית נפרד לגמרי, והיו לפנינו ב' טליתים טלית אחד כולו ביד ראובן האומר כולה שלי ושמעון אומר עליו חציה שלי וטלית שני שנים אוחזין בו בכרכשתא וראובן אומר עליו כולה שלי ושמעון אומר עליו חציה שלי, ג"כ הדין נוטה בפוסקים דכיון ששמעון מפסיד בטענתו על הטלית שראובן אוחזו הרי הוא יכול לתפוס בטלית ששנים אוחזין בו כדי טענתו על ראובן מצד הטלית האחר והרי הוא טוען על הטלית ששנים אוחזין בו כולה שלי חצי מצד עצמו וחצי מצד תפיסה ונאמן בזה בדין דשנים אוחזין לישבע וליטול, עיין בראב"ד שבשיטה מקובצת להלן דף ו' ובשאר ראשונים שם ובספר התרומות שער מ"ט בשם הרמב"ן ובבית יוסף חו"מ סי' ע"ה ובשו"ע שם סעי' ו' ובסי' קל"ג סעי' ז' ובנתיבות סי' פ"ב כללי מיגו כלל ו' עיי"ש היטב שיש בזה כמה פרטים ועכ"פ בכה"ג דנידון דידן שטוען על הטלית שביד ראובן חציה שלי וחפץ המשותף ביד אחד השותפין אין זה נקרא טענת גנבי שאינה טענה אף במיגו דמוחזק ותפיסה עיי"ש היטב, ואמנם אפילו לפי הצד דבב' טליתים נפרדים לגמרי בכה"ג היה זה נקרא מיגו מממון לממון או מיגו להוציא ולא היה נאמן, אבל בנידונינו שאך ידו מגעת בו אין כאן חזקה גמורה דכל מה שתחת יד אדם הרי הוא שלו, שהוא מן הדברים המוחזקים לודאי בקנייני בני אדם וטענת המערער ללא ראיה אינו ערעור ספק כלל במוחזק הודאי, משא"כ כאן הערעור קיים על כל הטלית שלפנינו והוא ערעור טענות דשנים אוחזין, ולא עוד אלא אף דין דהמוציא מחבירו עליו הראיה דמאן דכאיב ליה כאיבא אויל לבי אסיא שיש בחתוך ונפרד לגמרי ליתא בידו מגעת בו, דשניהם כאיבא להו כאיבא אף על החלק שידו מגעת בו שהוא מצב מופרך ולא שייך בו שב ואל תעשה ושניהם מבקשים רפואת משפט בית דין אף על החלק הזה שידו מגעת בו, אלא שהוא מהדין דשנים אוחזין שנוקקים לחלוקתם ולא אמרינן יהא מונח עד שיבא אליהו או כל דאליה גבר, ומחלקים לפי טענותיהם מה דתפיסי בכרכשתא ומה שיד אחד מהם מגעת בו הרי הוא נידון כמוחזק בו ואין רשות לשני להוציאו מהגעת ידו באלמות דכל דאליה גבר, ולפיכך נראה שאין להפסיד את האומר חציה שלי האוחז בכרכשתא מב' הצדדים, אלא בכה"ג שזכות המוחזק והחלוקה מצד הטענה משתנה חלוקה אחת היא, והאומר כולה שלי נוטל תחצי הן מצד הודאת האומר חציה שלי והן מצד אחיזתו ומהני ליה תהודאה שלא יצטרך לישבע על זה, והאחיזה באמת לא מהני ליה יותר דאנו אומרים

אומרים שאותו במה שהאומר תציה שלי הודה לו ואנו אומרים דתאומר חציה שלי כאומר כולה שלי במה ששנים אוחזין בו, ואין צריך להגיע לגדרי מינו אלא דין מיוחד בחלוקת האחיזה והטענה.

יחיאל אברהם זילבר בני ברק

[מח"ס זר כסף על משניות נגעים, ועוד ספרים]

הארות והערות

בקורת המקרא, ידוע לכפירה גמורה, בתורה הכתובה והמסורה לנו על הר סיני לעיני כל ישראל.

בקורת המשנה והגמ', כיוצא בו, ודברים כגון: דרך בית הלל נוטה להקל, אמורא פלוני הלך בדרך דרכיה דרכי גועם, וכיוצא בו, דברים הנאמרים בדרך בקורת, דינם כדין בקורת המקרא.

בקורת תורה שבעל פה שבזמנינו, כיוצא בו, ובקורת על הכרעה תורגית, שהיה מחמת חוסר גתונים, וכדומה מן הבקורת, הוא כפירה בהמשכיות התורה שבעל פה, ובאמונת חכמים המחויבת, חזק חזק ונתחזק.

תפארת ממשלת הדור: כתות שאין להם חלק לעולם הבא והן כת אויבי השם יתברך וכו' ועגין שונאי השם נמצא לפעמים גם באנשים שהם עושים המצוה ונוהרים מכל עבירה במעשה ולשון אם נפשם רעה וכו' וכן האנשים אשר עינם צרה בכבוד תלמידי חכמים הישרים והצדיקים ושונאים עטרת תפארתם או ירע לבבם אם עדיהם תאמה ובאה ממשלת הדור וכו' (שערי תשובה לרבינו יונה ז"ל שער ג', קנ"ט—ק"ס).

* * *

הרגשת ראשונים ז"ל: אמר ששמע מפי מהר"ש שהרגיש וגם הוא הרגיש דהאמת כך דכל עבירה שאדם הורגל לעשות רוב ימיו דהן ל"ו שנה כיון דדש בה שוב לא מגיחה ומלפפתו כל ימיו (מהרי"ל — ליקוטים).

* * *

תרדה נרחבת לנוכת ההתפתחויות הכלכליות והמדיניות בעולם מסתחרת מאתורי הביקוש תחזק לזהב ולמתכות יקרות אחרות (תרגום לשון סוכנות הידיעות האנגלית בלונדון). בני תרדה: הגיע כתב ממלך, אם ח"ו גזיח התובה לקרות, כל, הכתב, ובעיון המירבי האפשרי, עומד וזועק עלינו הנביא דניאל [בנבואה לבלשאצר]: ולאלקי כספא ודהבא נחשא פרולה אעא וגו' ולאלקא די גשמתך בידיה וגו' (החשבון החמישי בפרק השלישי בשער חשבון הנפש של חובת הלבבות).

א"י

ספרים שנתקבלו במערכת אוצרות ירושלים

אילת אהבים פי' על שיר השירים מהמקובל האלקי קדוש ה' רבי שלמה אלקבץ הלוי זצ"ל בעל לכה דודי, מצפת ושם מנו"כ, הרה"ק שר בית הזוהר רבי אליעזר צבי סאפרין מקאמארנא זצ"ל כותב בהסכמתו הנפלאה "ויבוראי כל מי שיקח את הפה"ק הזה לביתו יהי לו לשמירה מעולה וינצל מכל צרה".